

mange Steder, de syer lige til Kl. 7. Man kunde altsaa sige: Ja, for de Mennesker har det dog nogen Betydning. Men her møder vi det ejendommeige Forhold, at Syjomfruerne, som aabenbart ved, hvad det er ikke at have fri, og hvad det er at arbejde, har taget Hensyn hertil og søgt at indrette sig saaledes, at de søger Butikkerne om Morgenen Kl. 8—9. — Saa vidt mig bekendt begynder de fleste nu først at sy Kl. 9 eller 9½. Hvad er det da for Folk, der kommer i Butikkerne efter Kl. 7? Lad os sige det ganske ærligt; det er de Folk, der er saa velstillede, at de har Raad til at drive Dagen hen og komme dryssende mellem 7 og 8, de Folk, der lever i den gamle Stendrian og derfor ikke tager det saa nøje, om de kommer før eller efter Kl. 7.

Her vil jeg have Lov til at nævne et Eksempel, som den højtærede Minister selv har fremsat i Motiverne. Der er givet Mulighed for, at Kommunalbestyrelserne kan affatte Vedtægter, hvorefter der kan holdes aabent efter Kl. 8, bl. a. af Hensyn til, at Arbejdere og maaske ogsaa Husmænd i Høstens Tid ikke kan komme i Butikkerne før efter den Tid. Det skal altsaa ske ved kommunale Vedtægter. Hvad er der nu udrettet gennem disse kommunale Vedtægter? Hvilke Krav er der stillet i den Retning siden Lovens Givelse? Det viser sig, at denne Lov overhovedet ikke er blevet brugt paa dette Omraade af nogen kommunal Forsamling. Man kunde altsaa have sprunget hele denne Motivering og hele denne Bestemmelse over. Der foreligger kun en eneste Henvendelse til et eneste Amsraad, og dette afviste Henvendelsen. Det var Svendborg Amt. Jeg har ikke selv kunnet undersøge dette, jeg har maattet skaffe mig Underretning gennem paalidelige Oplysninger. Der skal ikke heri ligge noget Forbehold overfor den paagældende Hjemmelsmand, jeg tror, at Forholdet er korrekt refereret, men det kunde være rart, om Ministeren paa et senere Tidspunkt kunde rokke ved eller bekræfte, hvad jeg her har sagt. Hvis det er Tilfældet, er denne Dispensationsret, denne Ret til at udsætte Lukketiden, jo ret overflødig.

I det hele taget kan jeg ikke se rettere, end at der ingen Misfornøjelse er med Lukningen Kl. 8. Den er faldet Befolkningen jævnt og naturligt, og jeg slutter deraf, at det ogsaa vil gaa ret let, hvis man vil gøre Springet og forsøge at lukke Kl. 7, saa meget mere som der altsaa nu fra forskellige Sider er vist frivillige Tendenser i den Retning.

Saa kunde man spørge: Ja, men er der egentlig nogen Grund til at lukke? I den

Henseende er det beklageligt, at man mangler en Sygeligheds- og Dødelighedsstatistik. Havde man den, vilde det sikkert vise sig, at der var Grund til Lukningen. Jeg har en Læges Ord for, at utvivlsomt stammer der ligesom fra Fabrikker ogsaa ofte fra Butikker Tuberkulose paa Grund af, at Personalet har været holdt for lang Tid til Arbejdet. Jeg tror, at dette er rigtigt, men det er vanskeligt at afgøre. I hvert Fald vilde det være heldigt, hvis vi kunde faa den af mig ønskede Statistik, som jeg altsaa foreslaar, at den højtærede Handelsminister, som ikke er til Stede, fremskaffer. Man kunde spørge, hvad det ellers vilde betyde for Personalet. Ja, jeg antager, at det kunde faa Betydning for Personalet, hvis Aftenskolebevægelsen skulde tage større Opsving, hvis den skulde brede sig til Folk, der var over Lærlingealderen. Der er netop for Tiden en Bevægelse i den Retning. Der er jo ogsaa noget urimeligt i det Forhold, der gør sig gældende for Eksempel her i København — det falder ganske vist noget udenfor Lovens Ramme, men jeg kan dog nok fremdrage det i denne Sammenhæng —, at naar en Lærling har været i Forretningen indtil Kl. 8, ska han møde Kl. 8 paa Købmandsskolen og sidde der i to Timer, fra Kl. 8—10. Hvis det nu var noget ualmindeligt eller noget, som var uden Interesse for Principalerne, kunde man betragte det som mindre vigtigt, men Købmandsskolen er overordentlig stærkt besøgt, og det er almindeligt her i København, at det er Principalerne, der ønsker, at deres Lærlinge skal tage nogen Undervisning i Skrivning, Regning Varekalkulation o. s. v., og betaler for dem. Jeg vil dernæst pege paa et socialt Fænomen, som jeg tror for Tiden er i Fremgang. En Følge af de Arbejdsvilkaar, vi efterhaanden har faaet, ikke mindst hvad Lønomaadet og Beboelsesomaadet angaar, er blevet, at Smaafolks Hjem ganske anderledes end tidligere er Hjem. Der er ikke Tvivl om, at der begynder at komme nogen Hjemfølelse i de smaa Hjem. Det sker virkelig, at en Familie i et Smaamandshjem sidder hjemme om Aftenen og taler sammen. Jeg har lagt Mærke til, at Hjemmene stiller stigende Fordringer til sig selv, f. Eks. i Retning af Møbement og en vis Ordenssans. Det er en naturlig Vej til at paavirke hele Tiden kulturelt, og hvis man ad Lovgivningens eller anden Vej sørger for, at Mennesker, som er beskæftigede i Forretningslokaler, kan faa Lejlighed til at tilbringe nogen Tid i deres Hjem, er jeg overbevist om, at det vil være en Løftestang for hele Standen,